

Костючок П. Л.,

*кандидат історичних наук, доцент,
професор кафедри етнології і археології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Щербін Л. В.,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри всесвітньої історії
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ПАРТІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. ВЕРНАДСЬКОГО

В. Вернадський – відомий вчений, мислитель, політичний діяч. Він був одним із засновників конституційно-демократичної партії (партії народної свободи), був учасником підготовки першого з'їзду, членом Центрального комітету (далі – ЦК) з 1905 р.

Партійні концепції російських політичних партій на початку ХХ ст. пропонували широкий спектр варіантів вирішення національної проблеми українців. Особливе місце серед цих проєктів займала позиція конституційно-демократичної партії, яка ґрунтувалась на ідеї суспільної еволюції. Особливої актуальності набуває ця проблема у зв'язку з тісними контактами російських кадетів з українськими ліберальними партіями, участю кадетів в уряді П. Скоропадського.

Незважаючи на те, що російські кадати у своїх споминах наполягають на єдності партії, відсутності інтриг, розколів, згідно тверджень В. Оболенського, в ЦК не існувало певних політичних груп, але умовно можна виділити три, то В. Вернадський належав до невеликої правої групи.

В. Вернадський долучався до обговорення українського питання на засіданнях ЦК та партійних з'їздах. Однією з головних тем засідання ЦК 5 жовтня 1914 р. були національні питання. У своєму виступі лідер партії П. Мілюков негативно оцінив акти насильства й русифікації в Східній Галичині, пропонував узгодити всі дії із цієї проблеми з українцями. В. Вернадський наполягав на якнайшвидшому розгляді українського питання, не відкладаючи його до попередніх переговорів з місцевими представниками [2, с. 88].

На засіданні ЦК 31 січня 1915 р. В. Вернадський виступив на захист прав українців Галичини, наголошуючи на важливому значенні культурних досягнень галичан. Під час участі у дискусії він оперував термінами «галицьке питання», «українське питання», «російське українське питання», «галицькі русини», «російські українці». В. Вернадський переконував, що центральний орган партії повинен мати готову відповідь на ці національні питання, проєкти захисту культурних надбань галичан повинні містити план реформ для російської України. В. Вернадський з'ясування позиції ЦК до українського питання обґрунтовував внутрішнім становищем, політикою репресій, пропонував, щоб Київський комітет продовжував свою роботу від себе, а не як офіційне доручення ЦК.

18–19 квітня 1915 р. на засіданні ЦК було вирішено створити спеціальні комісії для розгляду єврейського й українського питань. Реалізацією цієї постанови займалося Петроградське відділення ЦК. Організацію комісії з українського питання було доручено О. Корнілову й В. Вернадському. У своїх спогадах О. Корнілов згадував про діяльність у цій комісії, але не розкрив детально змісту роботи в ній [1, с. 256].

У 1915 р. В. Вернадський написав статтю “Українське питання і російська громадянськість”. У ній він намагався подолати замовчування і нехтування українською проблемою. На його думку, небезпека для Росії не в українському русі як такому, а в упередженому трактуванні його як шкідливого і запозиченого явища в державному і національному організмі. Він вважав можливим співіснування української культури й державної єдності імперії. В. Вернадський пропонував низку заходів, які б сформували позитивне ставлення російського суспільства до українського питання, ліквідували прірву недовіри й ворожнечі. Вони зводилися до інформування російського суспільства про розвиток українського руху, ліквідації заборон у сфері культури й освіти, вирішення шкільного питання, реабілітації евакуйованих з Галичини українців.

На засіданні 20 червня 1917 р. Тимчасовий уряд створив комісію з політичних діячів і представників громадських організацій, яка мала на меті з'ясувати питання, що стосувалися України. Спочатку до неї увійшли: Д. Урусов, П. Кропоткін, Г. Лопатін, В. Вернадський, С. Ольденбург, Н. Авксентьев, В. М'якотін, В. Короленко. Проте усі члени з різних причин відмовились.

Перебуваючи в Україні з листопада 1917 р., В. Вернадський 8–11 травня 1918 р. був учасником Делегатського з'їзду партії народної свободи в Україні, завданням якого було з'ясування позиції партії щодо участі в уряді (Раді міністрів) кадетів та затвердження нової структури організації партії в Україні. Цей період у житті і діяльності В. Вернадського відображений у його щоденникових записах, листуванні.

В. Вернадський у своїх повідомленнях, інформуючи ЦК про стан справ, писав, що партія народної свободи в Україні в основу своєї діяльності ставить програму російської партії, «виступаючи за забезпечення прав національних меншин, ставить своїм завданням захист прав російської мови в державному, суспільному й громадянському житті України. Підтримуючи широкий і рівний розвиток української культури й мови, партія буде боротися проти всіх проявів вузького українського національного шовінізму» [2, с. 152].

Таким чином, українське питання займало вагоме місце у партійній діяльності В. Вернадського як члена конституційно-демократичної партії, його ставлення до українського питання відображало концепцію російських кадетів, яка пройшла еволюцію від надання права на культурно-національне самовизначення до автономії України у складі єдиної росії, виключаючи ідею української державності.

Список використаних джерел:

1. Щербін Л. Російська окупація Східної Галичини і Буковини та російські кадети під час Першої світової війни. *LAW & SOCIETY*. 2024. Issue 9. С. 250–263.
2. Щербін Л. Українське питання в діяльності Конституційно-демократичної партії Росії (1905–1918 рр.). Івано-Франківськ, 2011. 240 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-14>

Павлюк О. Д.,

доктор філософії,

асистент кафедри соціальної психології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОФЕСІЙНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ З ЛІДЕРСЬКОЮ ПОВЕДІНКОЮ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Сучасні суспільні виклики, спричинені війною в Україні, створюють нові вимоги до психологів як фахівців, здатних надавати якісну психологічну допомогу та підтримку в умовах кризових ситуацій. Військовий стан посилює потребу розвитку не лише професійної компетентності студентів-психологів, але й розвиток лідерських навичок, які допоможуть їм ефективно діяти в стресових ситуаціях,